קחו את האמצע

מאת: יעקב הרצברג
נובמבר 17, 2019

האמצע, לא הימין ולא השמאל, לא הרוחני ולא הגשמי, רק את האמצע, החיבור הכי נכון והפרמטר הכי נחוץ בנוסחת ההצלחה!

מה הקשר בין עצלות לקיצוניות?

משל לשני חברים שהלכו בדרך והגיעו לצומת דרכים שבה התפצלו שבילים רבים, זה לכאן וזה לכאן, ומכל שביל כזה התפצלו עוד שבילים. בידם היה דף של הוראות כיצד למצוא את הדרך בסבך השבילים, אלא שההוראות היו קצת מורכבות. למשל, בשביל הראשון היה עליהם לפנות ימינה בפיצול השלישי ואז שמאלה בפיצול החמישי, אבל זה רק בתנאי שבפיצול החמישי ישנו שלט עם פס כתום, כי אם לא יהיה שם שלט כזה עליהם לספור שבעה פיצולים ורק אז לפנות שמאלה ושוב שמאלה בפיצול הראשון, וגם זה על תנאי מסוים, וכן הלאה.

השניים, שהיו קצת עצלנים בטבעם, הרגישו שזה מסובך מדי בשבילם והיו להם תלונות רבות על ההוראות המכריחות אותם להסתבך ו"לשבור את הראש" בכל פעם מחדש. "למה אי אפשר לתת הוראה ברורה וקבועה?"

שאלו זה את זה בתרעומת, ובדיוק אז הבחינו בשתי דרכים שהתמשכו למרחקים בלי שום פיצול כלל, דרך אחת ימינה שהייתה נראית נוחה במיוחד להליכה, אך נראה היה שנוטה ממש הפוך מהכיוון הרצוי. ודרך נוספת, שאמנם נראתה נוטה לכיוון הרצוי אבל הייתה קשה מאוד להליכה. שתי הדרכים לא תאמו להוראות שבידיהם, וגם היו להן חסרונות בולטים, אבל לפחות הבטיחו הליכה קבועה בלי שום מאמץ מנטלי.

שני החברים היו בעלי אופי שונה מאוד, האחד היה נהנתן והשני בעל מרה שחורה. הנהנתן החליט ללכת בדרך הנוחה והנעימה למרות שהיה ברור שהיא לא תוביל אותו אל היעד, ואילו בעל המרה שחורה בחר בדרך הקשה כי היה בטוח שהיא תביא אותו אל היעד. שניהם התעלמו מכך שההוראות שבידם שונות לגמרי ממה שהם בחרו...

גם זה יכול לעניין אתכם:

להחזיק את המקל בשני הקצוות

מעט זה גם טוב

מרשם בדוק לחיים מאושרים

אל תהיו נוקשים

הפשטות שבכוח הבחירה

הקיצוניות שמעיפה אותנו מצד לצד

טבע האדם לחפש את הדרך שאינה מצריכה בירור תמידי, דבר שגורם לו להגיע לקיצוניות. גם כאשר מתחילים לעסוק בעבודת השם ולהיכנס אל העולם הרוחני, באה תכונה זו לידי ביטוי. המתקרב המתחיל נוטה בתחילה בדרך כלל לקיצוניות – לכיוון מה שנראה לו כעבודת השם מובהקת: להשקיע את כל כולו בקדושה, לא לצאת מבית המדרש, לנתק קשר עם העולם החיצון שמסמל עבורו את הפך הקדושה ועוד. ברבות השנים, כאשר הדרך שבחר לא מביאה אותו לתוצאה המקווה, ומה גם שהיא קשה ומרה לו, הוא מתהפך לכיוון השני – עושה חשבון שאם הדרך הקיצונית לכיוון הקדושה לא הביאה אותו לחיי עונג רוחני כמו דקיווה, אז כנראה שהדרך היא נמצאת בכיוון השני, ואז הוא "משחרר את בלם היד" לגמרי ומניח את עצמו לחיות "איך שבא לו", אומנם הוא קצת "דתי" אבל "עזוב אותך משטויות אחי, תזרום"...

תורת האמצע

ובאמת, כל העניין של התורה הוא מציאת הדרך הממוצעת , הדרך המקשרת ימין ושמאל, את החומר עם הרוח, הגוף עם הנשמה, הארץ עם השמים וכן הלאה. לכן התורה כידוע נקראת ”עמוד האמצע“, ”משפט“ ו”תפארת“. היא מלאה בהלכות והליכות עם המון פרטים ופרטי פרטים כיצד לנהוג במצב כזה וכיצד לנהוג במצב דומה אך שונה , וכיצד הלכה זו באה לידי ביטוי באדם כזה וכיצד באדם אחר , ורק כאשר מתנהגים על פי ההוראות של התורה בתשומת לב , רק אז בטוחים שהולכים בדרך הנכונה . אמנם זה מצריך עמל ויגיעה לברר תמיד את הלכות התורה למעשה , לשמש חכמים ולהתייעץ , וכמובן , להרבות בהתבודדות ובתפילה אישית ובבקשת - ”ותקנני בעצה טובה מלפניך“. מה לעשות , זו הדרך . אי אפשר ”לשים על אוטומט“ ולנסוע בעיניים עצומות , כי מה תועיל הדרך ”הקלה“ אם היא לא מובילה למטרה ?

העניין הוא למצוא תמיד את דרך האמצע , שהיא מקשרת בין ימין ושמאל , את החומר עם הרוח , הגוף עם הנשמה , הארץ עם השמים . אם זה לא קורה לכם , אתם לא בדרך הנכונה ...

וכלל יסוד ההלכה הוא – לתת לאדם דרך להתקרב אל הבורא תמיד , בכל מצב , גם כשקל לו וגם כשקשה לו , כשמאיר לו וכשחשוך לו – תמיד ישנה דרך לעבוד את השם במקום שאתם נמצאים בו . כל שעליכם לעשות הוא להטות אוזן לדבר התורה והצדיקים ולהיות מוכנים לעבוד את הקב”ה באופן הנדרש מכם באותה עת , ולא לתת לעצלות להביא אתכם לבחור באחת הדרכים הקיצוניות שאינן מצריכות גמישות ויצירתיות , אלא להיות אנשי חיל וללכת בדרכי התורה והמשפט .

עצלות היא ההיפך מיראה

בליקוטי מוהר”ן (תנינא תורה ז) – ”כי מרחמם ינהגם“) מגלה לנו רבי נחמן מברסלב את המיזוג המיוחד שהאדם צריך לרכוש לו ואומר , שיש בחינה של ”דרי מעלה“ והם אלו שנמצאים במצב של עליה , ויש ”דרי מטה“ שהם אלו שמונחים בעפר הגשמיות . האם מי שהוא ”דרי מטה“ צריך להיכנע למצב ולהישאר שם ? ולחילופין , האם מי שהוא ”דרי מעלה“ צריך לעלות ולהתנתק לגמרי ממה שקורה כאן למטה ?

ועונה על זה רבי נחמן ואומר – שלא! לא צריך להיות עצלן ש”זורם“ עם מה שנוח לו , אלא להיות איש חיל שכולל את הבחינה של ”דרי

מעלה”, עם הבחינה של “דרי מטה” (עיין אות ט’ ואות י’ בתורה). ואומר עוד הרבי, שרק על ידי כלליות זאת תיתכן יראה. לכאורה, מה הקשר? הקשר ברור לחלוטין. כאשר אין את הכלליות הזו, אזי קורה מה שתואר לעיל – האדם חי בעולם חד ממדי של “או זה או זה” וזה מתכון בטוח לנפילה מהיראה.

אמצע, לא קם האדם או הדבר שהגדירו משהו טוב יותר מדרך האמצע שנתן לנו בורא עולם ובכך סלל לנו את הדרך להצלחה…

אנשים כערכנו, שבדרך כלל נמצאים למטה, רק אם תהיה לנו כלליות עם הבחינה של דרי מעלה, כלומר שנדע ונאמין שלמרות הכל עדיין אנו שייכים בעבודת השם, רק אז מובטח לנו שלא ניפול לגמרי ברוחנו לדימוי עצמי של “דרי מטה” גמורים, באופן שנזניח לגמרי את הרצונות לתורה ועבודה חלילה, אלא נמשיך לחתור תמיד לחטוף מה שאפשר, ועל ידי זה נקבל את היותנו “דרי מטה” בשמחה ונתחיה במעט טוב שחוטפים. כי איך אמר רבי נחמן? גם מעט זה טוב!

וגם מי שהוא בבחינה של דרי מעלה, הרי גם עליו צריכים לעבור ירידות וניסיונות על מנת שיעלה מדרגה לדרגה, לכן מוכרח שתהיה לו הכלליות של ההשגות, גם כאשר הוא למעלה ועסוק בעבודות ודורש מעצמו עוד ועוד, יזכור שגם אצלו שייכת ההארה של “מלוא כל הארץ כבודו”, כלומר שהקב”ה נהנה מהמצוות הפשוטות ומההתמודדות שלו עם ענייני קטנות וגשמיות הנופלים עליו, וכך יישאר איתן בעבודתו תמיד ולא ייפול לחלישות הדעת בזמן הירידה, שסופה על פי רוב נפילה מהיראה.

כאמור , במציאות של העולם הזה כולנו דרי מטה מאוד , ועיקר המאמץ שלנו הוא שגם כאשר אנו מגלים את האמת – שאנחנו די מגושמים ומונחים עמוק ב ”ארץ”, אל לנו לשכוח שהאמת היא גם שיש לנו שייכות גדולה מאוד ל ”שמים”, וכאמור הכלליות הזו היא עיקר היראה .

לכן כל דבר המסור ללב נאמר בו “ויראת מאלוקיך ”, כי כאשר הגשמיות מתגברת על האדם יש לו כביכול תירוץ להניח עצמו ליפול לגמרי לגשמיות , ורק היראה האמיתית שבלב שומרת עליו ש לא יוותר ויתעקש לחטוף טוב שיישאר לו לנצח . ויראה זו שייכת לו רק כאשר מאיר לו משמים, ולמרות שהגשמיות מתגברת עליו , עדיין , הוא שייך לעבודת השם, לכן אינו מוותר על חיי עולם בשביל חיי שעה עוברת .

(מבוסס על פי התורה “כי מרחמם ינהגם ” ליקוטי תנינא סימן ז).